

1. Journalist

Asle Hansen, Dagbladets nettredaksjon

2. Tittel

Sviktet av sine egne

3. Publisert

Fra våren 2003 og publiseres fremdeles. I Dagbladets papirutgave fram til februar 2006, deretter på Dagbladet.no. Til nå er det laget 139 saker i prosjektet. 56 er publisert i papirutgaven, 83 i nettutgaven. I 2007 ble det publisert 27 saker i prosjektet på Dagbladet.no.

4. Adresse

Dagbladet, PB 1184 Sentrum, 0107 Oslo

5. Kontaktperson

Asle Hansen, Dagbladet.no, ash@dagbladet.no, 91 60 04 40

6. Innledning

Årets bidrag er fjerde år jeg leverer metoderapport knyttet til avsløringer om kjemisk helsefare.

Arbeidet kom i gang våren 2003, da det fanget min interesse at fagforeningen Oljearbeidernes fellessammenslutning (nå SAFE) hadde vedtatt en resolusjon i 2002 om at de ønsker helsekartlegging på grunn av giftige tilsetningsstoffer i hydraulikk- og turbinoljer (se vedlagte rapport om artikkelserien "Giftoljeskandalen" fra Dagbladets papirutgave i 2003).

Alle mine senere delprosjekter har sitt utspring i denne artikkelserien.

I punkt 3, under gjeldende statutter for Skupprisen, heter det at «dersom et prosjekt/en sak strekker seg over flere år, skal arbeidet vurderes i sin helhet».

Jeg har derfor funnet det hensiktsmessig å starte med en kronologisk gjennomgang av hva som er avslørt i prosjektet, grovt sett, fra våren 2003 og fram til utgangen av 2007.

Dette for å klargjøre hva som faktisk ligger i prosjektet, som etter hvert har blitt nokså omfattende.

Etter denne gjennomgangen, vil jeg redegjøre for arbeidshypoteser og generelle arbeidsmetoder jeg har brukt i prosjektet, samt spesifikk metodikk knyttet til noen av prosjektets avsløringer i 2007. Metodikk knyttet til tidligere avsløringer i prosjektet er redegjort for i tidligere metoderapporter (vedlagt).

7. Avsløringer

2003: Giftoljeskandalen (se vedlagt metoderapport)

- Dagbladet avdekker at et stort antall norske arbeidstakere har fått påviselige skader på nervesystemet. Fellesfaktoren er at alle har vært utsatt for hydraulikk- eller turbinoljer i betydelige mengder.

- Turbin- og hydraulikkoljer kan inneholde giftige organofosfater som kan utvikle seg til nervegassliknende forbindelser under høy temperatur.

- Dagbladet omtaler for første gang den såkalte MS-saken på Staffjord A i Nordsjøen. Flere arbeidere i en liten turbinavdeling fikk synsforstyrrelser og lammelser.**

- Dagbladet omtaler flygassaken for første gang. Flygende personell er blitt slått ut av giftgasser om bord og har pådratt seg varige helseskader. Avisa etablerer sammenhengen mellom giftgasser offshore og giftgasser i fly. Både ved turbinene offshore og i turbinmotorene i fly er de samme oljene i bruk.

- Statens arbeidsmiljøinstitutt (Stami) får offentlige midler til å forske på giftstoffer i hydraulikk- og turbinoljer, i fly og på oljeplattformer. Dette prosjektet pågår fremdeles.**

2005: Kjemisk helsefare (se vedlagt metoderapport)

- Dagbladet avdekker at et stort antall løsemiddelskadde er blitt systematisk feildiagnostisert ved yrkes- og miljømedisinsk avdeling på Sykehuset Telemark.

- Skadde i hopetall mistet trygde- og erstatningsmessige rettigheter fordi sykehuset mente de ikke var yrkessyke, men hadde alvorlige psykiatriske tilstander.

- Sykehuset Telemark har måttet vurdere 800 løsemiddelsaker på nytt, etter Dagblad-avsløringer.**

- Nevropsykologen som var opphav til de standardmessige psykiatriske diagnosene, fikk advarsel fra Helsetilsynet.

- I november 2005 avslører Dagbladet en opphopning av kreft, dødsfall og kjemikalieskader på oljeplattformer. 136 tidligere Ekofiskarbeidere fremmer nå yrkesskadesak.**

- Avisa avslører at ConocoPhillips ikke fulgte opp en sjokkmåling av benzen på Ekofisk-feltet i 2002.

- Dagbladet avdekker videre at Statoil, Esso og ConocoPhillips nektet å delta i et benzen-prosjekt ledet av Universitetet i Bergen.

- Dagbladet dokumenterer at oljebransjen trenerte Kreftregisterets prosjekt om kreftfaren offshore i seks år.

2006: Oljemarerittet

- Kjemikalieeksponeringen var verst i de tidligere årene med oljeboring på norsk sokkel, men Dagbladet.no avslører at oljearbeidere i dag også blir utsatt for farlige mengder giftstoffer i arbeidet på oljeplattform.

•Dagbladet.no avslører at oljearbeidere løper dobbelt så høy risiko for å utvikle blodkreft som normalbefolkningen.

- Avisa dokumenterer også at oljearbeidere offshore i snitt har vesentlig høyere dødelighet sammenliknet med andre yrkesgrupper.

- Dagbladet.no avslører at flere arbeidere i en liten turbinavdeling på Statfjord A opplevde å få MS-diagnose eller andre nerveskader tidlig på 90-tallet.

•Dagbladet.no dokumenterer hvordan Statoil stanset undersøkelsen som kunne gitt svar på hvorfor turbinarbeiderne blir syke.

- Dagbladet.no avdekker at Statoil må ha kjent til flere MS-syke. Turbinarbeider Charles Aase ble akutt syk på Statfjord C og fikk MS-diagnose i 1990, uten at han ble tatt med i undersøkelsen av syke turbinarbeidere i 1992.

- Dagbladet.no dokumenterer en rekke giftgasshendelser i fly. Ved flere tilfeller har dramatiske situasjoner oppstått.

- Overfor Dagbladet.no anerkjenner industrien at forurenset pusteluft i fly kan være et sikkerhetsproblem, men hevder at langvarig, lav eksponering ikke er helseskadelig. Slike langtidseffekter er aldri blitt forsket på.

•SAS Braathens vedgår overfor Dagbladet.no at de har rapporterte tilfeller av giftgasshendelser om bord. I år 2000 ble en norsk SAS-kaptein skadd for livet etter gass i cockpit.

- Luftfartstilsynet i Storbritannia (CAA) innrømmer overfor Dagbladet.no at gasser i pustelufta i fly er et alvorlig sikkerhetsproblem.

- Dagbladet.no avdekker at amerikanske luftfartsmyndigheter (FAA) nå vil skjerpe rapporteringsrutinene for giftgasser i fly. FAA har analysert sin database og konkluderer med grov underrapportering.

2007: Sviktet av sine egne

- Dagbladet.no avdekker at oljearbeidere med MS eller MS-symptomer ikke bare er et Statfjord A-fenomen. Også på Ekofisk er arbeidere som har vært eksponert for hydraulikk- og turbinoljer rammet. Avisa har kjennskap til rundt 25 tidligere turbinarbeidere offshore med MS eller MS-symptomer.

- Dagbladet.no avslører at daværende tilsynsmyndighet, Oljedirektoratet, valgte å stole på Statoils redegjørelse i MS-saken, uten å undersøke skadelidtes påstander. Direktør Gunnar Berge var direkte involvert i saksbehandlingen.**

- Avisa avdekker at ansvarlig statsråd Bjarne Håkon Hanssen serverte usannheter om oppfølging av over hundre syke oljearbeidere fra talerstolen i Stortinget. Statsråden påsto at tilbakeholdelse av giftinformasjon fra ConocoPhillips ikke har vært et problem i utredning av tidligere oljearbeidere fra Ekofisk. Hanssen måtte gå tilbake på dette i stortingsalen, etter avsløringen i Dagbladet.no.

- Sentrale opposisjonspolitikere i Arbeids- og sosialkomiteen tar oppgjør med statsråden i Dagbladet.no, og stiller spørsmål ved hvorfor statsråden ikke beordrer offentlig gransking av Statoil og ConocoPhillips.

- Dagbladet.no avdekker at trygdemyndighetene nekter å vente på Stami-prosjektet som kan gi ny viten om hvorfor turbinarbeidere offshore får skader på nervesystemet. Skadde Harry Stiegler Brevik ble avfeid av Trygderetten.

- Avisa dokumenterer at ConocoPhillips bruker millioner av kroner på en retrospektiv eksponeringsstudie på Ekofisk, som følge av Dagbladet.nos avsløringer.**

- Dagbladet.no dokumenterer at Universitetet i Bergen har funnet det kreftfarlige stoffet benzen i blod og urin hos norske oljearbeidere.

- Avisa avdekker at svært mange tidligere Ekofiskarbeidere har kreft eller har dødd av kreftsykdom.

- Dagbladet.no avslører at Petroleumstilsynet slår alarm om elendig giftinformasjon fra Nordsjøen. Myndighetsprosjektet, som ble igangsatt etter våre avisavsløringer, konkluderer med at skadde har store problemer med å få oppfylt sine trygde- og erstatningsrettigheter fordi bransjen ikke overvåker arbeidsmiljøet slik lovverket forutsetter.

- Dagbladet.no avslører at Klagenemnda for miljøinformasjon tvinger ConocoPhillips til å frigi giftinformasjon, etter klage fra skadegruppa.

- Avisa avslører at ConocoPhillips leide inn advokatfirmaet Wikborg og Rein, i et forsøk på å få vedtaket i klagenemnda omgjort. Oljeselskapet truet med rettslige skritt, men har senere føyd seg etter vedtaket i klagenemnda.

- Dagbladet.no dokumenterer at profilene i skadegruppa fra Ekofisk, Jan Terje Biktjørn og Jan-Erik Tandberg endelig har fått godkjent yrkessykdommen av trygdemyndighetene.

- Dagbladet.no avslører ferske målinger fra Ekofisk som endelig viser at de skadde har vært utsatt for helseskadelig påvirkning.

- Avisa avslører at ConocoPhillips har leid inn et yrkeshygienisk konsulentfirma som har laget konstruerte nullmålinger for farlige stoffer. Disse jukserapportene har skapt problemer for syke oljearbeidere, fordi de har havnet hos arbeidsmedisinske utredere og forsikringsselskap. Selskapet bak disse målingene har nå millionkontrakt med ConocoPhillips**

- Dagbladet.no avdekker at British Aerospace løy for britiske og australske myndigheter og betalte millioner av kroner i bytte mot taushet til misfornøyde flyselskap som hadde giftgassproblemer i fly av typen Bae 146.

8. Problemstillinger og arbeidshypoteser

Tre helt sentrale spørsmål har jeg båret med meg og bærer fremdeles med meg i arbeidet med skadde arbeidere i oljesektoren.

- Hvordan stiller selskapene seg, i første rekke ConocoPhillips og Statoil, til en stadig voksende skadegruppe av tidligere ansatte?
- Hvordan håndterer myndighetene og trygdemyndighetene dette?
- Hva gjør forsikringsselskapene?

Stort sett alle de oljeskadde har støtt på problemer i forbindelse med utredningen ved arbeidsmedisinske avdelinger på sykehusene, fordi det mangler informasjon om hvilke giftnivåer de har vært utsatt for på jobb i Nordsjøen.

Dette utløste nye spørsmål.

- Hva er årsaken til at sykdommene og skadene ikke kan knyttes direkte til arbeidsplassen?
- Hvordan kan det mangle sentral informasjon om arbeidsforholdene i Norges største eksportnæring?

Utgangspunktet for det videre arbeidet med saken i 2007, var at Dagbladet.no hadde avslørt at ConocoPhillips ikke har forsørget verken de skadde eller sykehusene med målerapporter av særlig verdi.

Jeg ønsket å undersøke hvorfor, og arbeidet etter følgende tre hypoteser:

- 1) Selskapet har ikke overvåket arbeidsmiljøet, slik loven krever det skal gjøre.
- 2) Selskapet har giftinformasjon de ikke ønsker skal bli kjent.
- 3) Selskapet har bare målt etter giftstoffer i «snille» arbeidssituasjoner.

9. Generelle arbeidsmetoder

Utholdenhet, kunnskap og oversikt er viktige nøkkelord for hvordan jeg jobber med prosjektet. Jeg overvåker saken på flere plan. For det første går det knapt en dag uten at jeg er i kontakt med en eller flere av mine sentrale kilder i saken.

De skadde

Jeg pleier nær kontakt med en rekke ressurspersoner i skadegruppa, med skadegruppas advokat, fagforeningsfolk og arbeidsmedisinsk ekspertise.

Skjer det utvikling i trygde- eller forsikringssaken til en skadelidt, får jeg straks vite det. Ved dødsfall blant kreftrammede i skadegruppa, har jeg flere ganger opplevd å få telefonbeskjed samme dag.

Jeg har også kontroll på hva de arbeidsmedisinske avdelingene ved sykehusene og andre medisinske sakkyndige kommer til i utredning av de enkelte skadde.

I samarbeid med skadegruppa og deres advokat, har jeg drevet utstrakt kartlegging av gruppa som teller over 130 personer.

Vi har analysert enkeltgrupper av tidligere ansatte på Ekofisk, og skaffet oversikt over hvordan de har jobbet og hvilke giftstoffer som er mest aktuelle som skadevoldere for de enkelte oljesyke.

Jeg jobber kontinuerlig med å finne ny vitenskapelig litteratur om stoffer arbeiderne har vært utsatt for. Særlig viktig er linken mellom ulike kjemiske stoffer og kreft. Oljearbeiderne har fått ulike former for kreft, men slik situasjonen er i dag, er det nesten bare blodkreft og benzenpåvirkning som kan gi godkjent yrkesskade.

Jeg gjennomfører også systematiske intervjuer med så mange skadde som mulig, for å finne fellestrekk i eksponeringssituasjonen og for å kunne påpeke mangelfull oppfølging og lovbrudd fra selskapets side.

Et stort antall personer i skadegruppa har gjort skriftlig tilgjengelig sine eksponeringsopplevelser på Ekofisk og hvilke helseplager de har i dag.

Dette har gjort det enkelt å trekke fram enkeltsaker som illustrerer hva flere i skadegruppa har fått problemer med, for eksempel i møte med trygdemyndighetene eller i møte med arbeidsmedisinske utredere.

Dette systematiske oversiktsarbeidet, var årsaken til at jeg i januar 2007 kunne avsløre at oljearbeidere med MS-diagnose ikke bare er et begrenset fenomen på Statoil-opererte Statfjord A, men også rammer oljearbeidere på andre felter i Nordsjøen, eksemplifisert på trykk gjennom tidligere Ekofiskarbeider Arild Michelsen.

Anonyme kilder

Gjennom hele prosjektet har jeg hatt stor nytte av den kontakten jeg har pleiet med anonyme kilder i oljeselskapene, som har tatt den risikoen det medfører å rote i arkiver å sende kontroversiell informasjon til Dagbladet.no.

Av hensyn til kildevernet, kan jeg selvfølgelig ikke redegjøre i detalj rundt denne kontakten, men at den har vært avgjørende for å bevise farlige forhold, både på Ekofisk og på andre felter i Nordsjøen.

Nettmediets fordel av tettere kontakt med leserne ble også viktig. Jeg har ved flere anledninger klart å spore anonyme nettdebattanter, som har blitt viktige kilder for meg (se eget punkt, Nettvirkemidler).

Jus og politiske prosesser

På et overliggende plan, overvåker jeg juridiske og politiske prosesser som har med Folketrygdlovens og Yrkesskadeforsikringslovens bestemmelser for yrkessykdom å gjøre.

Senest i januar i år, brukte jeg to arbeidsdager i Borgarting lagmannsrett for å høre på en prinsipp sak om løsemiddelskade som fort kan havne i Høyesterett. Spørsmålet retten må forholde seg til, er om det må kreves objektive funn på hjerneskade, dersom man skal kunne stille diagnosen løsemiddelskade.

Dette er et spørsmål av vesentlig betydning for flere av de skadde jeg har kontakt med. På den juridiske siden, har det såkalte Kjønstad-utvalget, som har sett på yrkesskadelovgivningen, kommet til at løsemiddeldiagnose ikke fordrer objektive funn av hjerneskade gjennom nevropsykologisk testing.

Jeg overvåker også postjournalen til Petroleumstilsynet og til dels også Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Samtidig ligger jeg tett på de etter hvert nokså mange politiske prosessene prosjektet mitt har utløst på Stortinget, i departementet og i ulike forskningsmiljøer.

Utholdenhet

Prosjektet har nå pågått i snart fem år. At den utholdenheten jeg har utvist ved å bite meg fast i selskaper, myndigheter og medisinske miljøer har bidratt i vesentlig grad til alle de prosesser og forandringer som har skjedd med hensyn til kjemisk helsefare i norsk industri, er udiskutabelt (se eget punkt over konsekvenser).

Omfang

Det melder seg stadig nye skadde som har jobbet i Nordsjøen. Jeg er nøye med å registrere alle som tar kontakt.

Bare fra Ekofisk, er det nå 136 personer som fremmer yrkesskadesak, men det er svært mange syke fra alle felter i Nordsjøen.

Som nevnt også i fjorårets Skuprapport, har bevisst valgt å henvise de som tar kontakt direkte videre til advokat Kjell Inge Ambjørndalen i firmaet Norman & co i faktaboksen som følger artiklene i prosjektet.

Dette har vi diskutert nøye på forhånd i redaksjonen, all den tid det ikke er vår oppgave å forsørge advokater med nye klienter.

Det er tre årsaker til at vi mener dette er riktig å gjøre:

1) De skadde løper ingen økonomisk risiko ved å bli representert av Ambjørndalen. Advokaten tar seg ikke betalt av de skadelidte, og tjener utelukkende penger dersom de skadde skulle vinne fram og få erstatning. I forsikringssakene er det slik at skadelidte får sin erstatning uavkortet dersom de vinner fram. I tillegg må forsikringsselskapet betale advokatens salær.

2) Ambjørndalen representerer en samlet skadegruppe, som igjen representerer en sterk og samlet kraft overfor sykehus, myndigheter, selskap og forsikring.

3) Advokaten er fast samarbeidspartner for Arbeidsmiljøskaddes landsforening og i trygde- og forsikringsjuridiske spørsmål.

Nettvirkemidler

I arbeidet med prosjektet har jeg fått oppleve hvordan nettets kommunikasjonsmuligheter med leserne kan gi viktige resultater.

Mange av sakene er åpnet for debattinnlegg fra leserne. Ved selv å gå inn og svare på debattinnlegg, har jeg kommet i kontakt med viktige kilder som har resultert i saker jeg ellers ikke ville ha kommet over.

I flygassaken laget vi klikkbare engelskoversettelser av våre avsløringer. Dette resulterte i kontakt med viktige kilder i den internasjonale flyindustrien.

Publisering av engelskversjoner førte også til at det ble linket til Dagbladet.no på en offisiell amerikansk myndighetsside for arbeidsmiljø. Vi kom faktisk i kontakt med en god kilde, som gjennom denne linken, hadde funnet ut at vi skrev om giftgasser i fly.

Nettpublisering åpner for å faktisk vise fram dokumentasjonen i langt større grad enn publisering i papiravis. Det er også en åpenbar fordel å kunne linke direkte til de rapporter vi omtaler, slik at publikum kan se at det vi skriver faktisk er sant.

Papiravisa har muligheten til å dra på titler og reportasjebilder i en helt annen skala enn det som er mulig i en nettavis, men nettavisa har en hel rekke gunstige virkemidler å ta i bruk som papiravisa ikke har.

På nettet får du plass til all relevant informasjon du måtte ha i en sak. Dette gjelder ikke bare tekstlengde, men nettet har heller ingen begrensninger i forhold til hvor mange bilder som kan følge en sak.

Og kommer du over levende bilder, slik Dagbladet.no gjorde av eksponeringsbilder fra Ekofisk, kan du lage tv på nett. Lydfiler kan også legges ut, for den saks skyld.

Jeg ser det også som en åpenbar fordel at man på nett kan legge artikkelserier i klikkbare kolumner. Dette gjør det lettere for publikum å få oversikt over hva som tidligere er skrevet i saken.

Nettets søkbare arkivsystem gjør det dessuten enklere for publikum å få fatt i eldre saker de er på leting etter.

9.1 Saksspesifikke arbeidsmetoder 2007

Mange av prosjektsakene som ble publisert i 2007 er naturlig nok utslag av den systematiske jobbingen over tid.

Jeg ser likevel behov for å gå nærmere inn på metodikken knyttet til noen av enkeltsakene som ble publisert i 2007.

Juksemålinger

Dagbladet.no avslørte i 2006 at ConocoPhillips ikke har gitt korrekte opplysninger om mengden av giftstoffer arbeiderne har vært utsatt for til arbeidsmedisinere.

Etter flere måneders systematisk jobbing, 20. desember 2007, kunne Dagbladet.no avsløre følgende i artikkelen "Lagde jukse rapport for ConocoPhillips":

Oljeselskapet har produsert målerapporter om giftstoffer i arbeidsmiljø med 0,00-resultater siden tidlig på 80-tallet.

ConocoPhillips leide i nyere tid inn det yrkeshygieniske konsulentfirmaet OHS for å foreta giftmålinger i arbeidsoperasjoner på Ekofisk. De ansatte var bekymret på grunn av en vond lukt i et gitt arbeidsmiljø. OHS gikk med på å måle etter giftstoffet benzen, selv om de visste at benzen ikke ville være å finne i dette arbeidsområdet.

På denne måten konstruerte OHS en nullmåling for benzen, og friskmeldte er arbeidsområde, uten å undersøke hvilke potensielt skadelige stoffer som kan ha forårsaket den vonde lukten som de ansatte var bekymret over.

OHS er samme firma som nå har millionkontrakt med ConocoPhillips for å utføre en retrospektiv eksponeringsstudie på Ekofisk.

Dagbladet.no avslørte også at både historiske 0,00-målinger og jukserapporten er blitt "brukt mot" skadelidte. Aviser fant igjen disse målerapportene i papirer fra arbeidsmedisinske utredere og forsikringsselskap.

Metode:

I arbeidet med å avsløre dette forsøkte jeg å følge papirene som ble sendt fra ConocoPhillips i forbindelse med arbeidsmedisinsk utredning av enkeltindivider.

Gjennom enkeltpersoner i skadegruppa og deres advokat fikk jeg tilgang på arbeidsmedisinske erklæringer og skriv fra forsikringsselskap i en mengde enkeltsaker. Jeg finkjemmet dokumentene for eksponeringsopplysninger sendt fra ConocoPhillips.

Allerede før sommeren 2007 fanget jeg opp at enkelte i skadegruppa reagerte på målingene utført av OHS på vegne av oljeselskapet. Jeg sørget for tilgang på den skriftlige kontakten mellom skadegruppa og OHS om dette.

Sent på høsten 2007 fant jeg bevis for at ConocoPhillips hadde sendt fra seg falske nullmålinger, i dokumenter et forsikringsselskap hadde på en av de skadelidte.

Som jeg også avslørte i 2007, ble ConocoPhillips tvunget til å gi fra seg store mengder giftinformasjon til skadegruppa, etter et vedtak i Klagenemnda for miljøinformasjon.

Advokaten til skadegruppa lot meg sitte i timevis med disse dokumentbunkene, på leting etter ekpsoneringsmålinger fra Ekofisk.

Jeg kom over side opp og side ned med 0,00-målinger i ymse arbeidssituasjoner for en lang rekke giftstoffer.

Deretter konfronterte jeg yrkeshygieniske fageksperter med disse funnene. Enten har selskapet brukt feil målemetodikk eller har konsekvent unnlatt å måle i farlige arbeidsoperasjoner, er ekspertenes konklusjon.

I intervju med Dagbladet.no, innrømmet OHS at det ikke er forsvarlig ut fra et faglig ståsted å måle etter visse giftstoffer i et gitt arbeidsmiljø hvor disse ikke skal forekomme.

Statsråden feilinformerte Stortinget

Dagbladet.no hadde avslørt at ConocoPhillips har tilbakeholdt giftinformasjon som kan ha betydning for skadelidtes trygde- og forsikringsoppgjør.

Avisa hadde også avslørt at Statoil stanset undersøkelsen som kunne gitt svar på hvorfor turbinarbeidere får MS eller MS-symptomer.

Sentrale politikere i Arbeids- og sosialkomiteen reagerte kraftig og ropte på offentlig gransking av selskapene.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen måtte svare for seg i Stortingets spørretime flere onsdager på rad.

Første gang statsråden svarte fra talerstolen, benektet han at tilbakeholdelse av giftinformasjon fra ConocoPhillips har vært et problem i utredningen av Ekofiskskadde. Han brukte de arbeidsmedisinske avdelingene i Skien og Bergen som sannhetsvitner for dette.

2. februar avslørte jeg usannhetene i artikkelen ”Bjarne Håkon Hanssen feilinformerte Stortinget”.

Metode:

Jeg opplevde statsrådets utsagn i Stortinget som et angrep på etterretteligheten i min journalistikk. ConocoPhillips har alltid hevdet at de ikke tilbakeholder noe som helst, og nå fikk de plutselig støtte fra ansvarlig statsråd.

Jeg brukte imidlertid ikke lang tid på å dokumentere at statsrådets utsagn var feilaktige. Grunnet systematisk arbeid over tid, med tett oppfølging av skadegruppe og arbeidsmedisinske miljøer, kunne jeg dokumentere at arbeidsmedisinerne skriftlig hadde klaget til oljeselskapet over manglende tilgang på giftinformasjon.

I intervjuer med avdelingsoverleger på Sykehuset Telemark og Haukeland universitetssykehus, måtte de bekrefte at de ikke kunne stille seg bak statsrådets uttalelser i Stortinget.

Så fort saken sto på trykk, kalte statsråden inn sykehusavdelingene, Petroleumstilsynet, ConocoPhillips og Statens arbeidsmiljøinstitutt til hastemøte.

Påfølgende onsdag i Stortinget måtte Bjarne Håkon Hanssen vedgå at tilbakeholdelse av giftinformasjon har vært et problem, og at det er store rettssikkerhetsproblemer knyttet til utredning av de skadde fra Nordsjøen.

Knusende offentlig rapport

Etter Dagbladet.nos mange avsløringer fra Nordsjøen, ble Petroleumstilsynet bedt om å analysere situasjonen.

Samme dag som rapporten ble sluppet, 1. juni, kunne Dagbladet.no skrive artikkelen ”Oljeindustrien har ikke fortalt om farlige kjemikalier”.

Metode:

Jeg gikk deretter nøye gjennom den omfattende rapporten . Stor var overraskelsen, da jeg oppdaget at myndighetene selv konkluderte med at manglende eksponeringsdata, både historisk, men også i nåtida, gjør det vanskelig for syke oljearbeidere å nå gjennom i trygde- og forsikringsoppgjør.

På vegne av den store skadegruppa, ble det et viktig poeng for meg å bruke denne informasjonen for det den er verdt.

Når man jobber med slike skadesaker, er man som journalist, etter mitt syn, naturlig plassert på den lille manns side. Da blir påvirkning et ikke uvesentlig metodisk grep.

Jeg utfordret departementet med at deres egen fagmyndighet faktisk sier at de skadde er rettsløse.

Jeg hadde en rekke møter og intervjuer med sentrale stortingspolitikere, og diskuterte saken med de arbeidsmedisinske avdelingene som utreder de syke oljearbeiderne.

11. juni 2007 skrev jeg saken ”- De skadde er i realiteten rettsløse”.

I etterkant hadde statsråden møte med partene i oljeindustrien, og Oljeindustriens landsforening har startet et større kjemikalieprosjekt, som fremdeles er på planleggingsstadiet.

Et annet viktig utfall er at Statens arbeidsmiljøinstitutt har fått overført en gruppe pasienter til utredning fra Haukeland, som uten unntak har konkludert negativt om årsakssammenhengen mellom skadene og påvirkningen på Ekofisk.

Stami har i den senere tid sendt et viktig signal til de arbeidsmedisinske avdelingen: Hvis det mangler informasjon som kan belyse eksponeringssituasjonen for en stor skadegruppe, må man heller se på de sykes symptomer opp mot de giftstoffene en vet har vært i omløp på oljeplattformene.

Ytterligere saksspesifikk metodikk, som skjult møte med en tidligere lege i oljebransjen på en mørklagt parkeringsplass på havna i Stavanger, eller hvordan jeg fikk lurt meg inn på et flyindustriseminar i London på invitasjonen til en syk britisk flyger, kan leses i tidligere metoderapporter i prosjektet (vedlagt).

10. Sviktet av sine egne – saker på trykk i 2007

2/1-07: – Flere hundre liter olje rett i hodet

Tidligere Ekofiskarbeider Arild Michelsen er nok en oljearbeider med MS.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/02/487598.html>

3/1-07: Krever gransking av Statoil og ConocoPhillips

Sentrale stortingspolitikere reagerer på avsløringer.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/03/487721.html>

5/1-07: Bjarne Håkon vil granske oljeskandalene

Statsråden ser nærmere på avsløringene.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/05/487931.html>

15/1-07: Gunnar Berge ble varslet om MS-saken

Men valgte å stole blindt på Statoil, uten å undersøke.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/15/488927.html>

19/1-07: Lars Ivar Randen er død

Den tidligere Ekofiskarbeideren måtte gi tapt for blodkreften.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/19/489386.html>

2/2-07: Bjarne Håkon Hanssen feilinformerte Stortinget

Benektet at tilbakeholdelse av giftinformasjon har vært et problem.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/02/01/490713.html>

20/2-07: - Statsråden er ute på ville veier

Stortingskomiteen kan ikke forstå at Hanssen vegrer seg for gransking.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/02/16/492248.html>

29/3-07: Myndighetene får dykkerrefs

Mangler kontroll med stønadsordning som i 2005 betalte ut 136,8 mill.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/03/29/496450.html>

30/3-07: - Vi burde hatt skriftlige utbetalingsrutiner

Oppfølging av foregående avsløring.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/03/30/496559.html>

10/4-07: Nekter å gi Harry en ny sjanse

Nav nekter å vente på ny viten om nerveskadde oljearbeidere.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/04/09/497251.html>

- 19/-07: Nå vil også ConocoPhillips vite hvorfor Jan Terje er blitt syk
Selskapet bruker millionbeløp på eksponeringsstudie.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/04/18/498117.html>
- 24/4-07: Fant kreftfarlig stoff i blod og urin hos oljearbeidere
Forskere ved Universitetet i Bergen.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/04/24/498708.html>
- 26/5-07: - Mange av våre kolleger har også dødd av kreft
Skadde Ekofiskarbeidere reagerer på Aftenbladets avsløringer av Shell-raffineriet
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/05/26/501784.html>
- 1/6-07: Oljeindustrien har ikke fortalt om farlige kjemikalier
Petroleumstilsynet leverer rapport etter Dagblad-avsløringer.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/06/01/502327.html>
- 8/6-07: Kreftregisteret gransker raffineri-kreft
Aftenbladets raffinerisak har mange paralleller til Ekofisksaken.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/06/08/502925.html>
- 11/6-07: - De skadde er i realiteten rettsløse
Myndighetene innrømmer dårlig rettssikkerhet for syke oljearbeidere.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/06/11/503246.html>
- 19/6-07: - Lite hensiktsmessig å lempe på beviskravene
Statsråden vil ikke gjøre det enklere for syke oljearbeidere å få erstatning.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/06/19/503954.html>
- 16/8-07: ConocoPhillips tvinges til å frigi giftdokumenter
Klagenemnd fastslår at selskapet har brutt Miljøinformasjonsloven.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/08/15/508952.html>
- 17/8-07: Hudfletter oljeselskapene for kjemikalielovbrudd
Ptil-direktør Magne Ognedal reagerer.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/08/17/509171.html>
- 12/9-07: - Nå kan ingen lenger si at jeg later som
Jan Terje Biktjørns yrkessykdom endelig godkjent av trygden.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/09/12/511789.html>
- 22/9-07: Kjøpte seg taushet om giftfly
British Aerospace betalte millioner til flyselskap på grunn av giftgasshendelser.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/09/22/512836.html>

22/9-07: Vurderer rettssak for å slippe å gi ut giftinformasjon
ConocoPhillips leide inn Wikborg og Rein.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/09/20/512681.html>

8/10-07: Dette gjorde Nordsjøen med Jan-Erik
Jan-Erik Tandbergs yrkessykdom endelig godkjent av trygden.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/10/08/514457.html>

3/11-07: Venstre vil ha svar på hvorfor de blir syke
Foreslår nasjonalt kompetansesenter for kjemikalieskader.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/11/03/517083.html>

19/12-07: Jobbet i gass-helvete
Dagbladet.no avslører fersk giftrapport fra Ekofisk.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/12/19/521725.html>

20/12-07: Lagde jukserapport for ConocoPhillips
Leide inn konsulentfirma som innrømmer ufaglige giftmålinger.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/12/19/521743.html>

20/12-07: Stortingspolitikere tror oljesyke er blitt snytt for erstatning
Skarpe reaksjoner på konstruerte giftmålinger.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/12/20/521839.html>

11. Konsekvenser

Her følger en gjennomgang av konsekvenser prosjektet har utløst fra «Giftoljeskandalen» i 2003 og fram til i dag:

- I begynnelsen av mai 2003 ga Direktoratet for arbeidstilsynet Statens arbeidsmiljøinstitutt (Stami) i oppdrag å lage en hasterapport om giftstoffer i hydraulikk- og turbinoljer på det norske arbeidsmarkedet.
- Høsten 2003 fikk Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (ALF) en ekstrabevilgning fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet til arbeidet med å registrere personer med mulige yrkesskader etter eksponering for giftig olje.
- Stami utarbeidet i løpet av sommeren 2003 felles retningslinjer til helsevesenet om hvordan allmennpraktiserende leger skal forholde seg til arbeidstakere med disse symptomene og hvordan de skal utredes.
- Ansvarlig statsråd Victor Norman foreslår å bevilge 5,2 millioner kroner til Stami over statsbudsjettet 2004 til et forskningsprosjekt om arbeidstakere kan ha blitt påført skader av giftig olje. Prosjektet skal gå over fire år. De skal finne en metode for å påvise organofosfatforgiftning av mennesker.
- St. Olavs hospital i Trondheim fikk høsten 2003 bevilget penger til å samordne resultatene fra utredningene av giftoljeskade.
- Ved årsskifte 2003/2004 ble forsker Kasper Solbu ansatt i doktorgradsstipendiat ved Stami. Hans oppgave blir å utarbeide metoden som kan avdekke

organofosfatforgiftning. Solbu er under ledelse av forskningsdirektør Pål Molander ved Stami.

- I november 2005 beordret ansvarlig statsråd Bjarne Håkon Hanssen en granskingsrapport som dannet grunnlaget for et eget kapittel i HMS-meldingen offshore som ble levert Stortinget om våren. Arbeidsgruppa bak rapporten har skissert en rekke tiltak som bør gjennomføres for å bedre kjemikaliesituasjonen offshore
- Rundt årsskiftet 2005/2006 snudde oljebransjen og vil likevel samarbeide med Kreftregisteret for å undersøke kreftfaren offshore.
- I mai 2006 opprettet Petroleumstilsynet nok en arbeidsgruppe som skal «identifisere og prioritere forsknings- og utviklingsbehov ved tidligere og nåværende eksponering for kjemikalier i petroleumsvirksomheten».
- I mai 2006 ytret stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund (Krf) i Arbeids- og sosialkomitéens ønske om at det etableres en egen erstatningsordning for oljeofrene.
- I juni 2006 besluttet stortingsflertallet at det skal iverksettes forskning og undersøkelser som skal tvinge fram sannheten om hva oljearbeiderne har vært utsatt for av kjemikalier i Nordsjøen.
- I juni 2006 innrømmet britiske luftfartsmyndigheter for første gang at giftige gasser i kabin eller cockpit kan være en sikkerhetsrisiko.
- Samme måned innrømmer SAS Braathens at de har hendelser med giftige gasser om bord.
- Etter avsløringen i juni 2006 om at USA skjerper rutinene for rapportering av giftgashendelser i fly, gikk norske luftfartsmyndigheter ut og varslet mulig skjerping også av norske rapporteringsrutiner.
- I august 2006 ble det kjent at Statoil hadde utarbeidet en selvkritisk rapport som innebærer at oljegiganten vil skjerpe kontrollen med kreftfremkallende og giftige kjemikalier offshore.
- Våren 2006 fikk Rune Bergmann Folketrygdens godkjenning for at han er yrkesskadd av eksponering på Ekofisk. Etter at Dagbladet.no i november 2006 avslørte at Nav Utland hadde ruget på saken hans i sju måneder, fikk Bergmann endelig penger til tak over hodet.
- Blodkreftrammede Lars Ivar Randen har fått trygdesaken sin lagt på is til tross for negativ yrkesmedisinsk utredning som en direkte konsekvens av at Dagbladet.no avslørte doubling av blodkreftrisiko blant oljearbeidere i august 2006. Trygdemyndighetene avventer utdypende informasjon fra forskerne..
- I september 2006 ble det kjent at tidligere oljearbeider Jan Terje Biktjørn får 1,5 millioner kroner etter forlik med Vesta Forsikring.
- I september 2006 hadde STAMI ferdigstilt en oppfinnelse som kan monitorere giftgasser som oppstår i fly (se vedlagt dokumentarvideo).
- Ved årsskiftet 2006/2007 krevde sentrale politikere i arbeids- og sosialkomitéen på Stortinget at statsråd Bjarne Håkon Hanssen beordrer uavhengig granskning av oljeselskapene ConocoPhillips og Statoil etter Dagbladet.nos avsløringer i Ekofisksaken og MS-saken.

- Stami har forespurt både norske flyselskaper og oljeselskaper om de for lov til å gjøre målinger og analyser av giftgasser som kan oppstå i forbindelse med turbinmotorene.
- April 2007: ConocoPhillips bruker millionbeløp og setter i gang en retrospektiv eksponeringsstudie på Ekofisk.
- Juni 2007: Petroleumstilsynet legger fram rapport etter Dagblad-avsløringer som sier at oljesyke har dårlig rettssikkerhet på grunn av manglende giftinformasjon fra oljeselskapene.
- Statsråd Bjarne Håkon Hanssen følger opp med møter med partene i industrien. Oljeindustriens Landsforening for i oppdrag å iverksette et kjemikalieprosjekt for å bedre situasjonen.
- Oktober 2007: Interpellasjon i Stortinget om kjemisk helsefare, hvor det meste dreide seg om yrkessyke fra Nordsjøen.
- November 2007: Jan Terje Biktjørn, Jan-Erik Tandberg og to andre i skadegruppa fra Ekofisk for yrkessykdom godkjent av Nav.
- November 2007: Venstre foreslår opprettet et nasjonalt kompetansesenter for kjemikalieskader.
- Januar 2008: Åpen høring i Arbeids- og sosialkomiteen om Venstres forslag.

12. Konfrontasjoner

Som redegjort for i tidligere metoderapporter (vedlagt) har prosjektet avstedkommet en rekke sinte brev fra ConocoPhillips til mine redaktører. I 2007 har selskapet forlatt konfrontasjonslinjen.

Jukserapport skapte bråk

I desember 2007 skrev Dagbladet.no at det yrkeshygieniske firmaet Occupational Hygiene Solutions AS (OHS) lagde jukserapport for ConocoPhillips.

Dagbladet.no dokumenterte hvordan OHS, på oppdrag for oljeselskapet, har laget konstruerte nullmålinger for en rekke giftige stoffer.

Samme kveld som artikkelen sto på trykk i Dagbladets nettutgave, mottok vaktsjef og redaktør et brev fra OHS. Firmaet krevde artikkelen fjernet, fordi de mener Dagbladet.no har trykket usannheter om dem.

OHS angrep ikke faktainnholdet i artikkelen. De var også inneforstått med at de er helt korrekt sitert i artikkelen.

Stridens kjerne er at OHS mener Dagbladet.no ikke har belegg for to formuleringer. Den ene er tittelen ”lagde jukserapport”. Den andre er at avisa skriver at OHS på ”særdeles ufaglig vis” foretok målinger på vegne av ConocoPhillips.

Jeg har forelagt min dokumentasjon for redaktørene Even Teimansen og Lars Helle, som begge har vurdert det dit hen at jeg har dekning for disse formuleringene i artikkelen.

Dagbladet.no har svart skriftlig til OHS at vi mener å ha dekning for de to aktuelle formuleringene. Både redaktør Even Teimansen og jeg har også redegjort for dette i lange telefonsamtaler med styreleder i selskapet.

OHS har sagt at de vil prøve saken for PFU, noe vi har sagt er deres fulle rett.

Irritert statsråd

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen måtte svare for Dagbladet.no-avsløringer i Stortingets spørretime flere ganger i februar og mars 2007.

Andre onsdagen han møtte i spørretimen, var jeg syk og fulgte med hjemmefra. Jeg fikk kollega Gunnar Thorenfeldt til å oppsøke statsråden i vandrehallen.

Han skulle spørre statsråden for meg om hvorfor han ikke ønsket offentlig gransking av oljeselskapene.

- Ble saken for vanskelig politisk etter at Dagbladet.no omtalte Ap-veteran og oljedirektør Gunnar Berges rolle i den såkalte MS-saken, spurte Thorenfeldt.
- **Nei, nå får Asle Hansen roe ned på konspirasjonsteoriene, svarte Bjarne Håkon Hanssen.**

13. Spesielle erfaringer

I fjor mottok jeg Arbeidsmiljøskaddes landsforenings ærespris 2007, og fikk tildelt bronsestatuett og diplom. Det var veldig overraskende, men særdeles hyggelig.

14. Kildegrunlaget

Her følger en summarisk oversikt over kildegrunlaget for våre artikkelserier:

Et utall muntlige kilder, sikkert noen hundre personer med ulike former for kjemikalieskader. Jeg har også vært i kontakt med en rekke advokater, kjemikere, forskere, myndighetspersoner, politikere, yrkeshygienikere, leger og flygende personell og representanter for norsk og internasjonal flyindustri.

Jeg har et omfattende skriftlig materiale, nøye systematisert og arkivert i dette prosjektet. Det dreier seg om utallige pasientjournaler, kjemiske målerapporter, forskningsrapporter, lovverk, saksdokumenter knyttet til spesielle prosesser og myndighetsdokumenter.

15. Tidsbruk

Helt siden «Giftoljeskandalen» i 2003 og fram til i dag, har dette vært et pågående prosjekt jeg har fulgt i tillegg til annet journalistisk arbeid. Det er vanskelig å redegjøre for hvor mye tid jeg har brukt på prosjektet. Mye av arbeidet er gjort i ledige stunder og i fritida.

I perioder hvor jeg planlegger nye avsløringer, går jeg ut av vaktturnus to, tre uker før publisering. I disse periodene jobber jeg intensivt med sakene, så å si døgnet rundt, sju dager i uka. Deretter går det slag i slag til sakene er publisert.

Ellers klarer jeg som regel å drive prosjektet videre i normal arbeidstid.

Denne type arbeid krever likevel at du er villig til å investere en del fritid. Det går knapt en ettermiddag uten at jeg har minst en kildesamtale som er relatert til prosjektet mitt.

16. Vedlegg

- 1) Saker fra Ekofisksaken. MS-saken og flygassaken
- 2) Metoderapport til SKUP 2006: Oljemarerittet
- 3) Metoderapport til SKUP 2005: Kjemisk helsefare
- 4) Metoderapport til SKUP 2003: Giftoljeskandalen
- 5) CD med høyopløselige avbildninger av sakene, metoderapportene og videodokumentarer presentert på Dagbladet.no.

17. Sted og dato

Oslo, 21. januar 2007

Asle Hansen
sign-